

www.merhabahaber.com

Cilt: 14 • Sayı: 28
5 KASIM 2014 ÇARŞAMBA

Merhaba

gazetesinin her **Çarşamba**
okurlarına armağanıdır.

KADEMİK

Sayfalar

Hazırlayanlar: **M. Ali UZ - Serdar CEYLAN**
maliuz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

MEMİŞ PAŞA ve AİLESİ

ÖZEL SAYISI

KONYA'DA KÖKLÜ BİR AİLE MEMİŞ PAŞA VE AİLESİ

M. ALİ UZ - S.MELİK KAYA

I. GİRİŞ

Son elli-altmış yıl içerisinde Konya'da akıl almaz büyük değişiklikler oldu. Pek çok meşhur ve köklü aile, eski mahallelerden yeni mahallelere taşındı. Bir bölümü şehri terk etti ve başka vilayetlere yerleşti. Bunlardan ülke dışında yaşayanları bile var. Bu arada tarihi doku ve mahalle kültürümüz de büyük çapta değişikliğe uğradı ve tahrip oldu. Şehir kültürüne verilen zararlar telafi edilemez duruma geldi. Bu sebeple Konya Ansiklopedisi çalışmaları sırasında köklü aileler yanında mahallelerin yazımında da büyük sıkıntı yaşandı. 2009 yılında yapılan mahalle değişiklikleri ve birleşimi sebebiyle mahalleler hiç yazılamaz hale geldi.

Bir süre sonra tarihî mahallelerin adları bile hatırlanmaz olacak.

Konya'nın köklü ailelerinden "Kadir Şeyhzadeler" diye anılan Yücesoylar ailesini yazmak istedik, aileden Konya'da kimse kalmamış. Meşhur Ayanbey ailesi de aynı durumda idi. Saime Yardımcı Hanımefendi'ye Ayanbeylerle Meram'da aynı mahallede oldukları için Âyanbeyleri sorduğumuzda da, Süleyman Bey'in İstanbul'da Saydut soyadını taşıyan torunları olduğu söyledi. Onlarla temasa geçtik. Aile ile ilgili bazı bilgiler edindikse de, Süleyman Bey ile aile arasında irtibat kuramadık. Ailenin Konya ile ilişkileri kalmamış. Aile büyüklerinden yaşayan da yok.

Bu çalışmayı yaptıktan sonra aradan bir hayli zaman geçti.

Abdullah Ağa oğlu
Arapağazade
Süleyman Ağa oğlu
Binbaşı Mehmet Bey oğlu
Tosun Bey oğlu
Hacı Mustafa oğlu
Hacı Mehmet oğlu
Hacı Mustafa oğlu
Mehmet Tosun ve
Av. Mehmet Ali Uz

Bir gün Mehmet Tosun Beylerin dükkânına uğramıştım. Ellerinde bir deftere not edilmiş aile ile ilgili bazı bilgilerle tarihi çok eskilere giden bir şecere vardı. Bu çalışmayı aileden Ömer Cengiz adında emekli bir albay yapmış. Bu bilgileri toplamak için yıllarca uğraşmış.

Mehmet Bey'e, "yaptığım araştırmaya göre siz aile olarak Orta Asya kökenli imişsiniz" deyince o da, kardeşim Adil Tosun (1964) boyun fıtığı ameliyatı geçirdiği zaman, omurlarını inceleyen ve ameliyatı yapan doktorun da aynı şeyi söylediğini ifade etmişti.

Ailenin ileri gelenlerinden her biri bir bölgede Atçeken beyi. Zaten yerleştirildikleri bölgelere bu görevi ifa için yerleştirilmişler. Meram'da Cirit Irmağı ve yöresi bununla ilgili olmalı. Aile asırlar boyu ordunun ihtiyacı için cins atlar yetiştirmişler.

O gün Mehmet Bey'den ilgimi çeken defterin bir fotokopisini istemiştim. Fotokopi bize iki yıl sonra ancak gelebildi. Aileleri araştırma işi gerçekten böyle son derece zor ve sabır isteyen bir iş.

Defterde Hicri tarihler, Rumi tarih gibi gösterilmiş. Yakın tarihte yaşayan isimlerin soyadları verilmemiş. Bu sebeple kimin kiminle akraba olduğunu tespit etmekte güçlük çektik. Çalışmamız sırasında bu aksaklıkları da gidermeye çalıştık. Yalnız yapılan çalışmada önemli şahsiyetlerin kabir taşları kitabelerinin zapt edilmesi çok işimize yaradı. Kabir taşlarının fotoğrafları varmış, zamanla kaybolmuş.

Maalesef aileler soylarının araştırılması konusunda son de-

rece duyarsız. Gereken yardımı yapmıyorlar. Bu konuda nüfus kayıtları, tapu kayıtları ve vaset ilâmları çok önemli belgeler. Bunları bile temin edemiyoruz.

Memiş Paşa ailesi Konya'da çok köklü ve geniş bir aile, Obruk, Aksaray, Zıvarık, Ağabeyli beyleri bu aileden geliyor. Ailenin bir de Karaman kolu var. Meram'da ve saydığımız bölgelerde ailenin geniş arazileri olduğu muhakkak. Muhtemelen bu araziler zaman içerisinde bölünüp parçalanmış. Tapu kayıtlarının da incelenmesi gerekir, fakat bu son derece zor bir araştırma.

Tosunların elindeki defterin bir kopyası elimize ulaşınca hemen çalışmaya başladık. Fakat bu tür çalışmalar iğne ile kuyu kazmaya benzer. Yine de pek çok bilgi ve belgeye ulaştık. Beş yıl önce başladığımız bu çalışma bitmiş değil, bundan sonra da devam edecek. İleride bu çalışma kitap haline de getirilebilir. Yalnız ailenin yardımı şart.

Araştırmamız sırasında bize yardımcı olan herkese şükran borçlu olduğumuzu ifade etmek istiyoruz.

Eğer tarihî ve köklü bir aileyi kısmen de olsa nisyan bataklığından kurtara bilirsek kendimizi bahtiyar addedeceğiz.

II. DÜNDEN BUGÜNE MEMİŞ PAŞA VE AİLESİ

Selçuklu payitahtı Konya'da, Konya tarihine, kültürüne ve imarına hizmeti geçen pek çok meşhur ve köklü aile gelip geçmiştir. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi bunlardan birisi de **Es-Seyyid Muhammed Memiş**

Paşa ailesidir.

Malazgirt Savaşı'ndan sonra doğudan Anadolu'ya göçler asırlar boyu devam etmiş, ardi arası hiç kesilmemiş. Bu göçler Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşmasının hızlandırmış. Ve Orta Asya kültürünün yerleşmesini sağlamış, fakat Memiş Paşa'nın atalarının Konya'ya ne zaman geldikleri kesin olarak bilinmemektedir. Ailenin önce Horasan'a sonra da Anadolu'ya geldikleri rivayet edilmektedir. Ailenin Orta Asya kökenli ve Atçekenlerden olduğu ve devlet tarafından at yetiştirmek üzere Ovakavağı, Eskil, Obruk ve Zıvarık taraflarına yerleştirildikleri bilinmektedir.

Aile genişledikçe Konya ve çevresine dağılmış ve aileye mensup kollar Ayanbeyler, Tosunlar gibi aile büyüklerinin adlarıyla anılmışlardır. Zamanla Aksaray, Eşmekaya, Karaman ve Ağabeyli kolları teşekkül etmiştir. Hatta aile o kadar genişlemiş ki, aynı soydan geldikleri halde aileler arasında irtibat kopmuş ve biri birilerini tanımaz duruma gelmişlerdir. Aile bir taraftan devlete cins atlar yetiştirirken, bir taraftan da önemli devlet hizmetlerinde görev almışlardır.

Ailenin ilk ataları "**Arapağazadeler**" olarak tanınıyor. Resmi kayıtlarda da bu böyle geçiyor. Bilinen ilk ataları **Abdullah Ağa** adında bir zattır. Kabri Eskil'dedir. Demek ki ailenin ilk yerleşim yerleri burasıdır. Ailenin neden Arapağazadeler olarak anıldığı tespit edilememiştir.

Abdullah Ağa'nın dört çocuğu vardır. Bunlar Arapağazade Süleyman Ağa, Ateş Ağa, Kamış

Ağa ve Ali Bey'dir. Ailede Süleyman ve Ali Bey adına sıkça rastlanmaktadır.

ARAPAĞAZADE SÜLEYMAN AĞA

Süleyman Ağa, Padişah III. Mustafa (1757-1774), I. Abdülhamid (1774-1789) ve II. Mahmud (1808-1839) dönemlerinde yaşamıştır.

Süleyman Ağa Rus muharebelerinden dönüşte (1768-1774 Osmanlı Rus Savaşı) Padişah III. Mustafa tarafından taltif edilmiş ve kendisine bir Kur'an-ı Kerim'le savaşta kırılan kılıcı yerine bir kılıç hediye etmiştir. Kur'an-ı Kerim Obruk'ta Ataulah Efendi Hoca'da, kılıç da Hacı Rıza Efendi'dedir. Ataullah Efendi aileden olmalıdır.

Süleyman Ağa Niğde mütesellimliği ve Bereketli Madeni (Çamardı/Niğde) eminliğinde de bulunmuştur(1).

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde 9 Eylül 1800 tarihli bir belge de, Erzurum Valisi Alâeddin Paşa(2)'nın Karaman Valiliğine tayininden göreve başlayıncaya kadar Süleyman Ağa'nın mütesellim tayini ile ilgilidir(3).

Mezarı Obruk'ta olan Süleyman Ağa'nın kabir taşı kitabesi

(1) BOA: 13 / Ş / 1212 (Hicri) / 31 Ocak 1798, Dosya No: 7, Gömlek No: 314, Fon Kodu: C., DRB.

(2) Alâeddin Paşa, (Sivas ?-Malatya 1830) Selman Bey ailesindedir. Dedesi Damad Süleyman Paşa, babası da vezir ve Damad Seyyid Ahmed Paşa'dır. 1801'de vezirlik payesiyle Karaman valisi tayin edildi ve II. Mahmud'un kız kardeşi Hibetullah Sultan ile evlendirildi. Bundan sonra Sivas (1802), Erzurum (1803), Anadolu (1807) ve Diyarbakır valisi oldu. Anadolu valisi olarak Kütahya'ya gitti. Nasuhoğlu'nu yola getirme işini başaramadığı için vezirliği geri alındı ve bir süre Sivas'ta oturmağa memur edildi (1819). Erzurum valisiyken, azledilip Sivas'a, sekiz yıl sonra da Malatya'ya sürüldü.

(3) BOA: 19 / Ra / 1215 (Hicri) / 9 Eylül 1800, Dosya No: 37, Gömlek No: 1835, Fon Kodu: C., DH.

şöyledir:

“Fenadan bekaya eyledi rihlet
İde kabrini Hak ravza-ı cennet
Mirimiran-ı kiramdan Memiş

Paşa

Hazretlerinin pederi sabık esb-i
keşan

Arapağazade Süleyman Ağa'nın
ruhuna Fatiha

1233/1317-18”

Arapağazade Ateş Ağa da Aksaray'da Sultanhanı Deliuluklar'dadır. **Arapağazade Kamış Ağa** (Hacı İsmail Ağa), dürüst bir insandır. Bu sebeple “Kamış Ağa” lâkabıyla anılmıştır. Kabri Karaman Kılbasan Köyü'ndedir. Vefatı, 1216/1800 yılıdır. **Arapağazade Ali Bey**, Zıvarık (Altınekin) beyidir

Arapağazade Süleyman Ağa'nın da sekiz çocuğu bulunmaktadır.

Bunlar:

1. Mehmet Bey,

2. Muhammed Memiş Paşa,

3. Mustafa Bey,

4. Hatice Hanım,

5. Reşit Bey,

6. Sema Hanım,

7. Hüseyin Bey,

8. Nefise Hanım'dır.

Süleyman Bey'in oğlu Mustafa Bey de önemli görevlerde bulunmuştur. Mustafa Bey, Bafra mütesellimi bulunduğu sırada hizmetleri sebebiyle (21 Rebiülahir 1239/25 Aralık 1823) Hassa Silahşörlüğü zümresine ithali için Rauf Paşa sadarete bir talepte bulunmuştur.

Başbakanlık Osmanlı Arşiv bilgilerine göre Süleyman Bey'in muhtemelen İbrahim Bey adında bir amcası veya oğlu daha olmalıdır.

MEHMET BEY

Süleyman Bey'in oğlu Mehmet Bey II. Mahmut dönemi (1808-1839) Asakir-i Mansure-i Muhammediye binbaşılının

ABDULLAH AĞA

ARAPAĞAZADE SÜLEYMAN AĞA

Binbaşı MEHMET BEY

Süleyman Bey

(v. 1283-1867)

1. Ali Bey
2. Şerife
3. Nesibe
4. Hatice
5. Süleyman

Tosun Bey

1. Mehmet
2. H. Mustafa
3. Etem
4. Ahmet
5. Süleyman
6. Şerife
7. Aliye
8. Hacı Ali

Nefise Hanım

1. Mehmet
2. Şükrü
3. Aliye
4. Fadime

Tosun Bey'den kalan 1248 / 1832-33 tarihli el yazması Kur'an-ı Kerim.

dandır. Önemli görevlerde bulunmuş, 1836 yılına kadar Zıvarık Hanı'nda derbent ağalığı yapmıştır. Mezarı Zıvarık (Altınekin)'tedir.

Mehmet Bey'in Süleyman Bey, Tosun Bey ve Nefise Hanım adında üç çocuğu vardır.

SÜLEYMAN BEY

(v. 1283/1867)

Arapağazade Süleyman Ağa'nın torunu, Binbaşı Mehmet Bey'in oğlu Süleyman Bey, Ağabeyli'de yaşamış olup kabri aynı köyün kabristanındadır. 1283/1867 yılında vefat etmiştir.

Mezar taşı kitabesi şöyledir:

"El-merhum vel'mağfûr meşhur müteveffa

Arapağazade sülalesinden Mehmet Bey mahdumu

Es'seyyid Süleyman Bey'in ruhuna Fatiha

1283"

Süleyman Bey'in Ali Bey, Şerife, Nesibe, Hatice adlarında dört çocuğu vardır. Bunlardan devam eden torunları vardır.

TOSUN BEY

Tosun Bey, Arapağazade Süleyman Ağa'nın torunu, Binbaşı Mehmet Bey'in ikinci oğludur. Soyu günümüze kadar gelen en geniş aile bu ailedir. Ailenin geçmişine sahip çıkanlar da bu aileden olmuştur. Tosun Bey'in Mehmet, Hacı Mustafa, Etem, Ahmet, Süleyman, Şerife, Aliye ve Hacı Ali adlarında sekiz çocuğu vardır. Zaman içerisinde

ailelerden bazıları Konya'ya gelip yerleşmiştir.

Tosun Bey iki evli olup, ilk eşi Hafize, ikinci eşi ise Havili Hanım'dır. Çocuklarından Hacı Ali ikinci eşindedir.

Ağabeyli'de yaşayan Tosun Bey'in mezarı Ağabeyli Kabristanı'nda delikli taşın yanındadır.

Tosun Bey'den kalan 1248/1832/33 tarihli bir yazma Kur'an'ı kerim ile Alman kehribarı bir tespih torunlarından Mehmet Tosun'dadır. Bunlar hatıra olarak titizlikle korunmaktadır.

Tosun Bey'in oğlu Mehmet Bey'in, Tahir, Zeynep ve Dudu adında üç; Hacı Mustafa'nın, Osman, Hasan, Hacı Mehmet, Hafize, Nefise ve Ruveyde adında altı; Ahmet'in, Ömer, İbrahim, Etem, Hatice, Fatma ve Hasibe adında altı; Süleyman'ın, Talip, Hacı Mustafa, Rifat, Hafize ve Huriye adında beş; Hacı Ali'nin, Etem, Süleyman, İhsan, Havva ve Naciye (Yüzbaşıgil) adında beş; Şerife'nin ise, Bekir, Rabia, Fatma, Fadime adında dört çocuğu vardır. Bunların da günümüze kadar gelen çocukları ve torunları bulunmaktadır.

Bize aile ile ilgili bilgi veren **Mehmet Tosun** (d. 1963), Tosun Bey oğlu Hacı Mustafa oğlu Hacı Mehmet(4) (1321/1905-

1984) oğlu **Hacı Mustafa'nın** (1938-2007) oğludur. Ailede yaşlı insanlar bulunmuş olsa idi daha çok bilgi alınabilirdi.

Aile başından beri devlete sadık olup, önemli hizmetler üstlenen insanlar yetiştirmiştir. İskânların ekserisi devlet tarafından yapılmıştır. Mesela Tosunların bir bölümü Ağabeyli'ye, bir bölümü Kulu Kozanlı'ya, bir kısmı Karaman Kazımkarabekir'e bir bölümü de Bozkır'a yerleşti-

Tosun Bey'den kalan Alman Kehribarı Tesbih.

(4) Hacı Mehmet Efendi'nin Hacı Hasan, Hacı Tevfik, Aliye ve Hacı Mustafa adlı dört çocuğu olmuştur. Hacı Hasan (1927-2007), Fadime Hanım (1925) ile evlenmiş, Rûveyda (Bezirci) ve Osman adlı iki çocuğu olmuştur. Hacı Tevfik, Şerife Hanım (1935) ile evlenmiş, Şükran (1952-2012), Şükrü (1954), Hediye (1960) ve Sekine (1966) adlı dört çocuğu olmuştur. Aliye Hanım, Nihat Güneş (1927-2009) ile evlenmiş, Fikret (1955), Vasfiye (1958) ve Fatma (1965) adlı üç çocuğu olmuştur. Hacı Mustafa (1938-2007), Havva ve Hikmet Tosun'un kızı Muammer Hanım (1942) ile evlenmiş, Mehmet (1963), Adil (1964), Arif Hikmet (1965) ve Emel (1977) adlı dört çocuğu olmuştur. Mehmet Tosun, Şefika Hanım (1968) ile evlenmiş, Saliha (1990),

Hasan (1997) ve Emre (2003) adlı üç çocukları olmuştur. Adil Tosun, Nedime Hanım (1965) ile evlenmiş, Sena (1991), Muammer (1995) ve Emir (2003) adlı üç çocukları olmuştur. Arif Hikmet Tosun, Elmas Hanım (1970) ile evlenmiş, Mustafa (1991), Abdullah (1996-1998), Zeynep (2000), Salih (2004) adlı dört çocukları olmuştur. Emel Hanım, Enver Akmeşe (1968) ile evlenmiş, Fehmi Doruk (2004) ve Mustafa Kora (2008) adlı iki çocukları olmuştur.

AYANBEYLER - Mubahat, Hüsnü Saydut, nikah fotoğrafı.

Kemal Tosun (1921-1975)

rilmişlerdir. Bir zamanlar Kulu Kozanlı'da 1968-1975 yılları arasında belediye başkanlığı yapan **Kemal Tosun** (Tosun oğlu, 1340/1921-1975) bu ailedendir.

Aile Akkeseler, Öztekiler, Bezirciler, Özyalvaçlar ve Yüzbaşigillerle akrabadır. Mehmet Tosun'un eşi Şefika Hanım da Koçaklardandır.

Ağabeyli Köyü, üç mahalleye ayrılır. Tosunlar ailesi Tosunlar Mahallesi'nde yaşamaktadır. Tosunların bir kısmı da Konya'da

Ağabeyli köyü Tosunlar yaylasında uygulanan Organize Aile Çiftçi Birliği'ne alınan traktörler, alet ve ekipmanların muhafazasında kullanılan garaj. Dodge marka otomobil önünde görünen İbrahim Ağabeyli, yıl 1950.

yaşamaktadır. Tosunlar genellikle uzun boylu ve yuvarlak yüzlü olup biri birilerine benzer. Bu sebeple Tosunlar'a "Uzun Ağalar" adı verilmiştir. Tosun Bey'in oğlu Hacı Mustafa'ya Devlet Ağabeyli'den Altınekin'e, Altınekin kavşağından Sarayönü'ne kadar olan bölgeyi yayla olarak vermiştir.

İbrahim Ağabeyli (1911-1977) de ailenin Tosunlar koluna mensuptur. 1911 yılında Konya'da doğdu. Babası Osman Efendi, annesi Fatma Hanım'dır. Konya'nın tanınmış şahsiyetlerinden ve Konya'nın ilk otobüs şirketlerinden Oto Nakliyat'ın kurucularındandır. 27 Ocak 1977 tarihinde bir kalb krizi sonunda vefat etti. İbrahim Ağabeyli Konya'nın ileri gelen nüktedanlarındandı. İbrahim Bey sonradan 1942 yılında Tosun olan soyadını Ağabeyli olarak değiştirdi.

İbrahim Ağabeyli ilk evliliğini 1932 yılında Fatma Hanım'la, ikinci evliliğini de 1942 yılında Hatice Hanım'la yaptı. Ağabeyli'nin küçük kızı Emine Hanım Rifat Oturanç'ın oğlu ile evlidir.

Arapağazade Süleyman Ağa'nın torunu, Mehmet Bey'in kızı Nefise Hanımın da Mehmet, Şükrü, Aliye ve Fadime adlarında dört çocuğu, onlardan da devam eden torunları bulunmaktadır.

MUHAMMED MEMİŞ PAŞA (v. 1827)

Konya'da doğdu. Arapağazade Süleyman Ağa'nın oğludur. II. Mahmut döneminde (1808-1839) önemli görevlerde bulundu. Rumeli muharebelerine ka-

AĞABEYLİLER
İbrahim Ağabeyli

tıldı, savaş sonrasında pederi ile birlikte padişah tarafından taltif edildi. Muhammed Memiş Paşa, kahraman bir asker ve iyi bir devlet adamı idi.

Memiş Paşa, Konya Valisi Hacı Ali Paşa'nın kethüdasıdır. Bir Osmanlı Arşivi belgesine göre; Arapağazade Memiş Ağa'ya mirimiranlık rütbesi ile Akşehir Sancağı tevcih edilir. Yine diğer bir belge de, Akşehir Sancağı'nın Tirebolu muhafızı Derviş Hasan Paşa uhdesinde olduğundan Aksaray veya Sultanözü sancaklarından birinin Memiş Ağa'ya tevcihi ile ilgilidir(5).

Tarihlerden Memiş Paşa'nın, Hacı Ali Paşa Konya'ya gelmeden de kethüdalığını yaptığı tahmin edilmektedir.

Memiş Paşa, 1242/43-1825/26 yıllarında Adana valisidir. 1243 yılında Adana Seyhan'da Havutoğlu Mescidi(6) yerine, kesme taştan bir

(5) BOA: 29 / Z / 1230 (2 Aralık 1815), Dosya No: 1261, Gömlek No: 48795, Fon Kodu: HAT.

(6) "Memişpaşa Camii, Sarıyakup Mahallesi (Türko-

ABDULLAH AĞA

ARAPAĞAZADE SÜLEYMAN AĞA

SEYYİD MUHAMMED MEMİŞ PAŞA (v.1827)

Şerife Hanım

(v. 1243)

Üçler Kabristanı'nda
metfun

**Süleyman Bey
(Ayanbey)**

Fatma Hanım
Paşa Bey

Hatice Hanım

Enver

Nuri

Hasip

Hatice

Ziya

camii yaptırır. Memiş Paşa'nın Adana'da bir de medresesi vardır. Fakat medresenin inşa ve yıkım tarihleri bilinmemektedir. Bilindiği gibi Memiş Paşa'nın bir camii de Konya'dadır. Bunlardan Memiş Paşa'nın hayır sahibi ve varlıklı bir zat olduğu anlaşılmaktadır.

Onun Adana'da yaptırmış olduğu camii son depremden zarar görmüş ve camii 1998-2004 yılları arasında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından aslına uygun şekilde yeniden inşa edilmiştir.

Kaynaklardan Muhammed Memiş Paşa'nın 1826 yılının ilk aylarında Adana valiliği devam

ettiği anlaşılmaktadır. Osmanlı arşivlerinde çeşitli sebeplerle Memiş Paşa'nın adının geçtiği pek çok belge bulunmaktadır.

Memiş Paşa sonra Sivas valiliğine tayin edilir. Sivas'a vali tayin edildiği veya tayin beklediği sırada Zıvarık'ta annesini ziyarete gelir. Bu sırada salgın halde olan kolera hastalığına tutularak vefat eder. Kabri Zıvarık (Altınkin) Kabristanı'ndadır. Bu kabristan halk tarafından Paşa'ya izafetle "Paşa Kabristanı" olarak anılmaktadır. Vefatı 12 Recep 1243/1827'dir.

Kabir taş kitabesi şöyledir:

*"El çeküp bil cümleden
ettim bakya rihleti*

Terk edip bıraktım mal ü mülkü devleti

Gelip kabrimi ziyaret

eyleyen ihvanımız

Okusunlar ruhum için

Kulhüvallahü ahat ayeti

Adana Beylerbeyi sabık

mirimiranı kiramdan

Arapağazade es-seyyid Muhammet

Memiş Paşa için el-Fatihâ"

cağı Mahalles'nde) 60. Sokaktadır. 1825 yılında Adana Valisi Memiş Paşa tarafından, Havutoğlu Mescidi'nin yerine yaptırılmıştır. 1920 civarında camiiyle aynı adı taşıyan bir Memiş Paşa Medresesi bulunduğu bilinmekle birlikte yerine, yapılıma ve yıkılma tarihlerine ilişkin bir bilgiye ulaşılamamıştır. 1998 depreminde hasar gören yapının restorasyonu 2004 yılında tamamlanmıştır. Yapı Kare Plânlı ve üzeri ahşap çatı ile örtülüdür. Memiş Paşa Camii yontma taşlarla inşa edilmiş olup, doğu, batı ve kuzey cephelerinde iki sıra halinde dördü aşağıda büyük, dördü yukarıda küçük olmak üzere sekiz penceresi bulunmaktadır. Minaresi taştan ve gövdesi ile petek kısmı silindirik kesitlidir. 1998 yılında Adana depreminde hasar gören yapı, 2004 yılında tamamlanan onarımıyla tekrar ibadete açılmıştır". Adana il Müftülüğü Arşivi.

Memiş Paşa Camii (Havutoğlu Mescidi)

Memiş Paşa'nın Zivari (Altınekin)'da bulunan kabir taşı.

Memiş Paşa'nın Şerife, (Kabri Üçler Kabristanı'ndadır. ö.1243) Süleyman (Ayanbeyi) ve Hatice Hanım adında üç çocuğu vardır. Hatice Hanım'ın da Enver ve Ziya adında iki çocuğu bulunmaktadır.

SÜLEYMAN BEY (ÂYANBEYİ)

Konya'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Muhammed Memiş Paşa'nın oğludur. Zamanının ayan beylerindedir. Konya'da büyük nüfuz sahibidir.

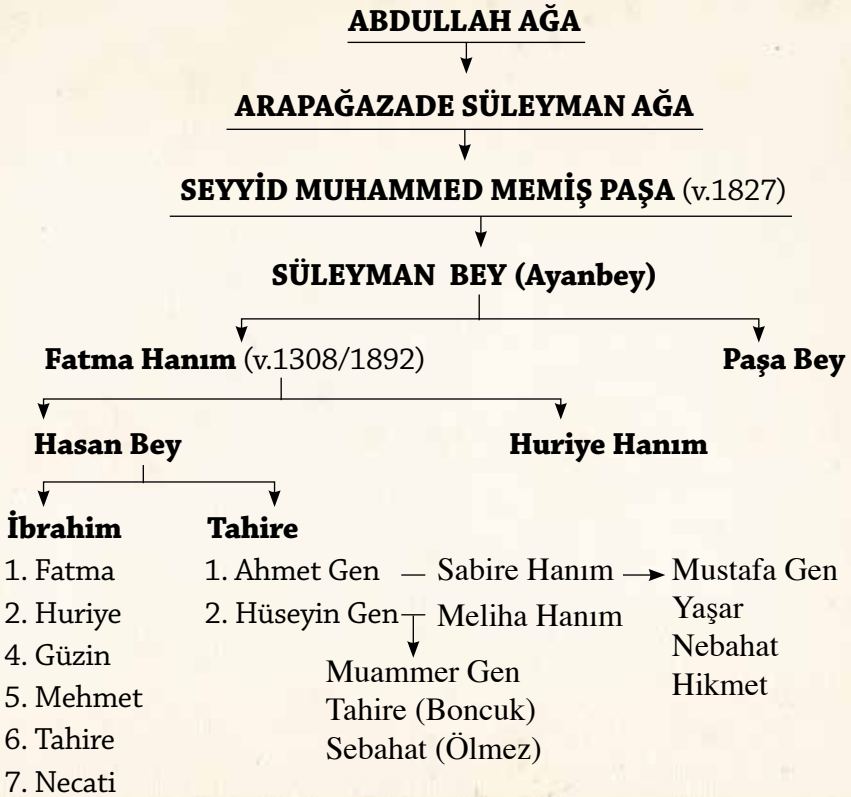
Âyanbeylik Selçuklu'dan Osmanlı'ya geçen bir müessesedir. Âyan, Arapça göz lamına gelen

“ayn” kelimesinin çoğuludur.

Âyanbeyler bölgelerindeki eşkiya takibinde görev aldıkları gibi, savaş dönemlerinde asker toplar, buldukları şehir ve kazalarda devletle vatandaş arasındaki münasebetleri de düzenler. Âyan eşraf anlamında kullanılmıştır. Âyanbeyliğin Osmanlı döneminde zaman zaman da kaldırıldığı olmuştur(7).

Meram'da bir mahalle (Ayanbey Mahallesi) onun adını taşır. Yazlık Konağı Ayanbey Mahallesi'nde, kışlık Konağı da Babıaksaray Mahallesi'ndedir. Aile Babıaksaray Mahallesi'nde nüfusa kayıtlıdır.

(7) Özcan, Mert, DİA, 1991, C. 4, s. 195-198.

Meram'da geniş bir alan bu aileye aittir. Zamanla arazi bölünmüş ve son kalan bahçe de mirasçılar tarafından satılmıştır.

Yakın zamana kadar Ayanbey Camisi'nin karşısından Selam yöresine kadar olan geniş bir alan bu aileye aittir. Günümüzde bu arazinin bir bölümü Soğancıların mülkiyetindedir.

Hasan Çopur Bey'in anlattığına göre Soğancılar Ayanbeylerden satın aldıkları yere seksen sarı lira ödemişler. Bahçede ulu ceviz ağaçları varmış. Sadece bunları otuz beş sarı liraya satmışlar.

Süleyman Bey, babasının yaptırdığı Ayanbey Camii'ni tamir ettirdiği gibi Şems Mahallesi'nde

eski Sanat Mektebi'nin batısında şimdiki Merkez Bankası'nın bir bölümü üzerindeki Süleymaniye Medresesi'ni yaptırmıştır. Medresenin yanında bir çeşme de onun eseridir(8). Medresenin mescidi de kuzeyde yol üzerindedir. Süleymaniye Medresesi muhtemelen 1842 yılında mevcuttur. Medrese sonradan müderrisine izafeten Tavashı Medresesi diye de anılmıştır(9).

Süleyman Bey'in, Akşehir'in İshaklı Karyesi'nde toplanan delil eşkıyası ile yaptığı muharebe de gösterdiği gayret ve sadakat dolayısıyla silahşorlukla kayrılması hususunda Konya Valisi

Konya Meram,
Ayanbey Camii

(8) Konyalı, İbrahim Hakkı, 1964, s. 1014.

(9) Arabacı, Caner, Konya Medreseleri, 1998, s. 371-374.

Esat Paşa'nın merkeze gönderdiği 27 Şevval 1245/21 Nisan 1830 tarihli bir tahriratı bulunmaktadır(10).

Süleyman Bey kendisine teklif edilen Konya mütesellimliğini kabul etmez. Sonra Beyşehir mütesellimliği önerilir. Süleyman Bey buraya amcası Mehmet Bey'i vekil tayin eder(11).

1830'lu yıllar Osmanlı'nın karışık dönemleridir. 1832 yılında Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa ile Osmanlı arasında cereyan eden savaşlar sırasında ve Asakir-i Mansure-i Muhammediye'nin kuruluşunda asker toplar(12).

Süleyman Bey'in bir taraftan nüfuzu artarken bir taraftan da düşmanları çoğalır. Hakkında saraya şikâyetlerde bulunulur(13). 1846 yılında Meclis-i Valâ'da başlayan soruşturma uzun yıllar sürer. Süleyman Bey hakkında Mahmut Hamdi Paşa ile bir Rum sarrafın yalan ve iftiraları ile halk arasındaki bazı hoşnutsuzluklar merkeze iletildi. Süleyman Bey, hakkındaki pek çok isnattan aklanırsa da İstanbul'da Üsküdar Sinan Paşa Mahallesi'nde mecburi ikamete tabi tutulur.

Tarafımızdan görülen bir belgeye göre, Süleyman Bey 1258/1842 yılında Âyan Beyi değildir(14). Demek ki hakkındaki iddialar daha sonra ortaya atılmıştır. Selçuk Es bile yıllar sonra bu menfi propagandaların etki-

sinde kalarak Süleyman Bey'in mütegalibeden bir zat olduğunu ifade eder ve Süleyman Bey'in vefat yılını 1838 olarak verir(15). Fakat onun yaptırmış olduğu medresenin vakfiyesi 13 Recep 1272/20 Mart 1856 tarihinde İstanbul'da tanzim edilmiştir. Bu duruma göre Süleyman Bey'in o yılda vefat ettiğini kabul etmek mümkün değildir.

1847-1848 yılları Temetüat defterlerinde Babıaksaray Mahallesi vergi mükellefleri arasında Süleyman Bey'in de adı, "Süleyman Beyefendi" olarak geçmektedir. Genellikle vergi mükellefleri için bey ve efendi tabirleri kullanılırken, Süleyman Bey için beyefendi unvanı kullanılmış ve en yüksek vergi onun tarafından ödenmiştir(16).

Süleyman Bey 1847-1848 yıllarında sağdır ve Konya'dadır. Şu duruma göre Süleyman Bey, 1848 yılından sonraki bir tarihte mecburi ikamete tabi tutulmuş ve vakfiyesinin tanzim edildiği tarihten sonraki bir tarihte vefat etmiştir.

Aile hakkında ilk araştırma-yı yürüten Emekli Albay Ömer Cengiz, Süleyman Bey'in kabrinin Söğüt'te olduğunu belirtir(17). Onun kabrinin Söğüt'te oluşu, ailenin Osmanlı ile bir akrabalığının olduğunu akla getirmektedir.

Yine Ömer Cengiz'in verdiği şecereye göre; Süleyman Bey'in Fatma adında bir kızı, Paşa Bey adında da bir oğlu bulunmaktadır. Nesli kızı Fatma Hanım'dan devam etmektedir. Fatma

(10) BOA, 27/L?1245/21 Nisan 1830 Dosya No: 1232 Gömlek No: 48010, Fon Kodu: HAT.

(11) BOA, 27 ?Ş/1247 (Hicri) 31 Ocak 1832 Dsya No: 658 Gömlek No: 32156, Fon Kodu: HAT.

(12) BOA, 29/Z/1247/30 Mayıs 1832 Dosya No: 658 Gömlek No: 32156, Fon Kodu: HAT.

(13) BOA, 25-28/L/1248 (Hicri) 17-20 Mart 1833 Dosya no: 533 Gömlek No: 26258 Fon Kodu: HAT.

(14) BOA, 15/N/ 1258 /20 Ekim 1842 Dosya No: 1, Gömlek No: 1, Fon Kodu: MVL.

(15) Es, Selçuk, Arşiv.

(16) Sarıköse, Barış, 2011, s. 155.

(17) Ömer Cengiz'in yayımlanmamış araştırması.

Hanım'ın torunu Tahire'den olan çocukları Ahmet Gen, Hüseyin Gen'in ve bunların çocukları Süleyman Bey'in soyundan gelmektedir.

İstanbul'da yaşayan Saydut ailesi ile Süleyman Bey arasında şeceredeki kopukluk giderilememiştir. Aileler arasındaki irtibat-sızlık sebebiyle aynı soydan gelen aileler biri birilerini tanımamaktadır.

Saydut ailesinin verdiği bilgiye göre; ailenin atası Süleyman Bey, Hacı Ferhat Bey'in (Hacı Ferhan Efendi) oğludur. Eşi Konya Vilayet Genel Kâtibi Hüsnü Efendi'nin kızı Hatice Hanım'dır. Hüsnü Efendi'nin diğer kızı Nazime Hanım, Konya Belediye Başkanı ve Konya Milletvekili olan (Küçük) Kazım Gürel ile evlenir, oğulları Selçuk Es doğar. Hüsnü Efendi'nin oğlu ise, Halil Kazım Hüsnü Ergenekon'dur.

Süleyman Bey'in, ilk evliliğinden Fahrettin ve Horcan, ikinci

eşi olan Hatice Hanım'dan Hüsnü, Orhan ve Nahide adlı çocukları olur. Fahrettin Bey'in, Dr. Saadettin Özkan (Neder) ve Dr. Fahrettin Özkan adlı iki oğlu olur. Hüsnü Saydut ise Konyalı Burhanlar'ın kızı Mubahat Hanım ile evlenir, Süleyman ve Akdağ(18) adlı iki çocukları olur.(19)

(18) Akdağ Saydut ve ailesi, Konya Karatay ilçesi, Çelebi Mahallesi, Cilt No. 121, Aile Sıra No.18 (Sıra No. 64) de nüfusa kayıtlıdır.

(19) Yardımcı, Saima, Konya'da Asırlık Bir Çınar", Konya 2011, s. 164, 165.

Tosun Bey'den kalan hatıralar

MUSTAFA BEY

(v. 1288/1872)

Arapağazade Süleyman Ağa'nın oğlu Mustafa Bey, I. Abdülmecit (1839-1861) ve Sultan Abdülaziz (1861-1876) zamanında yaşamıştır. Kardeşi Memiş Paşa ile bacanaktır. Memiş Paşa, Rumeli muharebelerinin birisinde Rumeli'nin Hirsova semtinden iki kız kardeş getirmiş birisi ile kendisi, diğeri ile de kardeşi Mustafa Bey'i evlendirmiştir. Mustafa Bey, Bafra mütesellimi bulunduğu sırada hizmetleri sebebiyle (21 Rebiülahir 1239/25 Aralık 1823) Hassa Silahşörlüğü zümresine ithali için Rauf Paşa sadarete bir talepte bulunmuştur.

Mustafa Bey'in kabri Obruk'tadır. Vefatı 1288/1872 yılıdır.

Kız kardeşi Hatice Hanım, Sultan Hani'na gelin gitmiştir. Aksaray Sultanhanı Beyliği diğer erkek kardeşleri Reşit Bey'den gelmiştir.

Sema Hanım, Eşmekaya'ya gelin gitmiştir. Eşmekaya beyliği bu koldan gelmektedir. Taşpınar beyleri de Taşpınarar'a gelin giden diğer kız kardeşleri Nefise

Hanım'ın soyundandır.

Aile ile ilgili yapılacak araştırmalarla yeni bilgi ve belgelere ulaşılabileceğini ve karanlık pek çok noktanın aydınlanacağını düşünüyoruz. Ancak bu araştırmaların yapılabilmesi için ailenin yardımları gereklidir.

BİBLİYOGRAFYA

Saime Yardımcı, "Konya'da Asırlık Bir Çınar", Konya 2011.

BOA: 13 /Ş /1212(Hicri) /31 Ocak 1798, Dosya No: 7 Gömlek No: 314 Fon Kodu: C..DRB.

BOA: 19 /Ra/1215(Hicri) / 9 Eylül 1800, Dosya No: 37 Gömlek No: 1835 Fon Kodu: C.. DH.

BOA: 29/Z/1230 (2 Aralık 1815), Dosya No: 1261, Gömlek NO: 48795 Fon Kodu: HAT

Özcan Mert, DİA, 1991, 4/195-198.

İbrahim Hakkı Konyalı, Konya Tarihi, 1964.

Caner Arabacı, Konya Medreseleri,1998.

BOA:27/L?1245/21 Nizan 1830 Dosya No: 1232 Gömlek No: 48010 Fon Kodu HAT

BOA: 27 ?Ş/1247 (Hicri) 31 Ocak 1832 Dsya No: 658 Gömlek No: 32156 Fon Kodu: HAT.

BOA: 29/Z/1247/30 Mayıs 1832 Dosya No: 658 Gömlek No: 32156 Fon Kodu: HAT.

BOA 25-28/L/1248 (HİCRİ) 17-20 Mart 1833 Dosya no: 533 Gömlek No: 26258 Fon Kodu HAT.

BOA: 15/N/ 1258 /20 Ekim 1842 Dosya No: 1 Gömlek No: 1 Fon Kodu: MVL.

Selçuk Es, Arşiv.

Barış Sarıköse, 2011.

Ömer Cengiz'in Mehmet Tosun'da mevcut yayınlanmamış araştırması.

Mehmet Tosun ve Hasan Çopur'dan alınan bilgi.

Tosun Bey'in torunu Hacı Mehmet'in eğeri.

